Advies aan B&W

Onderwerp

Gezondheidsvisie gemeente Oss 2026-2040 en preventie- en handhavingsplan alcohol en drugs Gemeente Oss

Datum	4 november 2025	**Naam en telefoon**	Menno Niesten (68)5809
Afdeling	Mens & Maatschappij	**Portefeuillehouder**	Kees van Geffen

Wat adviseer je te besluiten?

1. De gemeenteraad voor te stellen de Gezondheidsvisie gemeente Oss 2026-2040 vast te stellen;
2. In te stemmen met de reactie op het advies van de Adviesraad Sociaal Domein Oss en deze ter kennisgeving aan de raad aan te bieden;
3. De gemeenteraad voor te stellen het preventie- en handhavingsplan alcohol en drugs gemeente Oss vast te stellen.

Wat is de aanleiding voor dit advies?

Een goede gezondheid stelt mensen in staat het leven te leiden dat ze wensen. Als je gezond leeft, voel je je fit, zit je lekker in je vel en heb je meer tijd om van het leven te genieten. 75% van de inwoners ervaart de gezondheid als goed. Maar er zijn ook trends waar we ons zorgen over maken. Gemeente Oss ‘scoort’ op meerdere onderwerpen en gezondheidsthema's slechter dan in de regio. Dat vraagt om acties. Het is nodig om in te zetten op een gezondere toekomst. De Wet publieke gezondheid (Wpg) biedt ons daar de wettelijke basis voor. Met de Gezondheidsvisie gemeente Oss 2026-2040 (hierna Gezondheidsvisie) hebben we een stevig fundament om in te zetten op een gezonder leven voor iedere inwoner.

Aan welke opdracht draagt dit advies bij?

Dit advies draagt bij aan verschillende ontwikkelingen binnen de gemeente Oss. Drie voorbeelden:

- Meerdere gemeentelijke visies zijn de laatste jaren vastgesteld, waaruit blijkt dat we al volop inzetten op een fijn en gezond leven. Zoals: de Omgevingsvisie, de visie Sociale Basis, de Sport- en beweegvisie, het beleidskader aanpak geldzorgen en het Integraal jeugdbeleid. Maar ook regionaal werken we aan een gezond en gelukkig leven voor iedere inwoner, zoals het regioplan vanuit de IZA-regio. Er gebeurt dus al heel veel. We hoeven het wiel niet altijd opnieuw uit te vinden. Daarom sluit de Gezondheidsvisie aan op en heeft haakjes met die visies, plannen en beleidskaders;
- De Gezondheidsvisie sluit goed aan op de ambities uit het coalitieakkoord 2022-2026: samen duurzaam vooruit. Daarin is onder meer opgenomen: ‘We stimuleren een gemeenschap waarin iedereen mee kan doen en inwoners elkaar een handje helpen in het leven. Ook leidt dit ertoe dat inwoners meer in beweging komen en gezonder gaan leven’;
- De Gezondheidsvisie sluit aan op de Global Goals, de duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties die gemeente Oss omarmt.

Welke argumenten zijn er voor dit advies?

1.1. Het periodiek opstellen van een gezondheidsvisie is wettelijk verplicht Volgens de Wet publieke gezondheid (Wpg)

Elke gemeente moet vierjaarlijks een lokale gezondheidsvisie vaststellen, waarin een aantal lokale speerpunten wordt verankerd. Dat is opgenomen in artikel 13 lid 2 van de Wpg. De huidige Gezondheidsvisie is eind 2017 vastgesteld.

1.2. Landelijke cijfers, lokale cijfers en maatschappelijke ontwikkelingen laten zien dat het nodig is meer in te zetten op een gezond leven en het voorkomen van gezondheidsproblemen

Cijfers laten zien dat de aanpak van gezondheidsproblemen van belang is, zeker in gemeente Oss waar de cijfers vaak slechter zijn dan in de regio of landelijk. Een aantal voorbeelden:

- Steeds meer inwoners hebben overgewicht, in elke leeftijdscategorie. Bijvoorbeeld in de leeftijdsgroep 18-64 is dat 51% in gemeente Oss, landelijk 48%;
- 43% van de volwassenen in gemeente Oss voldoet aan de beweegnorm; 49% landelijk;
- Het percentage rokers (18%) ligt in gemeente Oss hoger dan de 15% landelijk;
- Ruim 7% van de volwassenen in gemeente Oss drinkt overmatig alcohol, landelijk 6%
- In gemeente Oss heeft 52% van de jongeren ooit drugs gebruikt, regionaal 43%;
- In gemeente Oss heeft 7% van de jongvolwassenen (heel) vaak serieus gedacht om een eind te maken aan het leven. In de regio is dat 6%;
- 51% van de jongeren in gemeente Oss ervaart de mentale gezondheid als matig of (zeer) slecht. In de regio is dat 49%;
- 9,3% van de huishoudens in gemeente Oss heeft problematische schulden, 8,9% landelijk.

1.3. Het bevorderen van de gezondheid van inwoners heeft een maatschappelijke urgentie

Gezondheidsbeleid is de laatste jaren urgenter geworden. De akkoorden IZA (Integraal Zorgakkoord, 2022) en GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord, 2023) zijn een landelijke reactie op de maatschappelijke ontwikkelingen. Het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) is op 3 juli 2025 ondertekend door het ministerie van VWS en tientallen zorgorganisaties. Het is een vervolg op het IZA. Er liggen grote opgaven: meer ouderen en daarmee ook meer mensen met gezondheidsproblemen, het arbeidstekortvraagstuk (er zijn steeds meer mensen in de zorg nodig, terwijl die er nog niet zijn). Ook is er een vraagstuk van welbevinden: te veel mensen zijn eenzaam, kampen met mentale problemen of overgewicht.

1.4. Binnen de Gezondheidsvisie ligt de focus op 'aanpak gezondheidsachterstanden'

Er is nog altijd sprake van aanzienlijke gezondheidsachterstanden bij groepen inwoners met een lage sociaaleconomische positie (SEP). Daar hebben we extra aandacht voor. Ruim de helft van de huishoudens is financieel kwetsbaar. Zij hebben een onzekerder bestaan, meer (chronische) ongezonde stress en minder inkomen vergeleken met mensen in een hoge SEP. Zij leven gemiddeld 5 jaar korter en krijgen ruim 14 jaar eerder te maken met een slechtere gezondheid dan mensen met een hoge SEP. Ook hebben we binnen de Gezondheidsvisie oog voor (andere) kwetsbare

doelgroepen, zoals inburgeraars, arbeidsmigranten, dak- en thuisloze mensen, en inwoners die laaggeletterd zijn of een beperking hebben.

1.5. Binnen de Gezondheidsvisie ligt de focus op 'verbinding'
Gezondheid is een breed begrip. Alle organisaties en alle afdelingen in het gemeentehuis kunnen bijdragen aan gezondere inwoners. Tijdens de interne en externe brainstormsessies hebben we de verscheidenheid aan vele mooie projecten en interventies gezien. Ook hebben we ervaren dat het waardevol is als professionals elkaar kennen, zodat kennisdeling kan plaatsvinden en vertrouwen hebben in elkaar groeit. Integraal werken is dus noodzakelijk, want we willen voorkomen dat we zaken dubbel doen. Daarom is in de Gezondheidsvisie opgenomen dat we verbinding met en tussen organisaties zoeken. Dat geldt ook voor verbinding tussen afdelingen in het gemeentehuis. Een gezond en fijn leven en een sociale basis is namelijk iets voor het (para)medisch domein, het sociaal domein, het veiligheidsdomein, het economisch domein en het ruimtelijk domein. Pas als we integraal werken, kunnen we vraagstukken goed oppakken. Ook zoeken we verbinding op inhoud via vijf thema's die terugkomen in de Gezondheidsvisie.

1.6. We hebben het volgende proces doorlopen om te komen tot de Gezondheidsvisie
We hebben cijfers van verschillende gemeentelijke en landelijke bronnen geanalyseerd. We hebben input opgehaald bij inwoners: via een klankbordgroep (een aantal inwoners dat gevraagd is om ons feedback te geven op de Gezondheidsvisie) en via het Osse digitale burgerpanel door 600 ingevulde vragenlijsten. De Jongerenraad en de Adviesraad Sociaal Domein hebben aan het begin van het proces ons adviezen meegegeven. Veel medewerkers met verschillende specialismen binnen het gemeentehuis hebben meegedacht. Tientallen organisaties hebben via brainstormsessies ons van informatie voorzien. De GGD Hart voor Brabant heeft op de drie speerpunten input geleverd. Het Directieteam en het college van burgemeester en wethouders hebben adviezen gegeven. Daarnaast hebben we informatie gehaald uit gesprekken met andere gemeenten en lokale en landelijke visies. De gemeenteraad hebben we tijdens de podiumbijeenkomst op 13 maart 2025 en via een raadsinformatiebrief in augustus 2025 geïnformeerd. Ten slotte hebben we de opgehaalde informatie tijdens de opiniecommissie Sociaal-Bestuurlijk van 9 oktober 2025 verwerkt in de Gezondheidsvisie.

2.1. De Adviesraad Sociaal Domein (ASD) Oss voorziet ons van waardevolle adviezen
De ASD Oss is een onafhankelijk adviesorgaan. Zij heeft ons voorzien in waardevolle adviezen en kijkt op een andere manier naar vraagstukken dan wij. Daarnaast is het volgens de Verordening Cliëntenparticipatie Sociaal Domein 2026 Oss noodzakelijk om de ASD Oss te betrekken bij nieuw beleid. Volgens artikel 2 'adviseert de ASD over de totstandkoming, de uitvoering en de evaluatie van het gevoerde gemeentelijke beleid binnen het sociaal domein'. Bijgevoegd staat het advies van de ASD en de voorgestelde reactie op dat advies.

3.1. De gemeente is volgens de Wpg wettelijk verplicht om eens in de vier jaar een preventie- en handhavingsplan alcohol te laten vaststellen door de gemeenteraad

Naast het opstellen van een gezondheidsvisie, is het ook een verplichting volgens de Wpg om een handhavingsplan alcohol op te stellen. Hoewel de wet zich richt op alcohol, kiezen we ervoor om ook drugspreventie mee te nemen. Middelengebruik onder jongeren vraagt om een integrale aanpak, waarin gezondheid, veiligheid en positieve ontwikkeling centraal staan. In het plan zetten we in op het bevorderen van een gezonde en kansrijke leefomgeving voor jongeren. Met speciale aandacht voor 10-18 jarigen en kwetsbare jongeren tot 23 jaar. Ook volwassenen spelen een belangrijke rol: ouder, opvoeder, professional.

3.2. Het plan geeft de verbindingen weer tussen verschillende domeinen en organisaties
De aanpak van alcohol en drugs komt terug bij verschillende beleidsterreinen, namelijk het lokale sportakkoord, horeca- en evenementenbeleid, het integraal veiligheidsbeleid, het integrale jeugdbeleid, het verkeersbeleid, de lerende stad Oss en de Gezondheidsvisie. De ambitie in het plan is als volgt: 'Wij streven naar een samenleving waarin gezonde en bewuste keuzes rondom alcohol en drugs de vanzelfsprekende norm zijn voor zowel jongeren als volwassenen'. Naast de verbinding, gaat het plan in op de ambitie, doelstellingen, cijfers, acties bij zowel jongeren als volwassenen en de taken/verantwoordelijkheden van verschillende beleidsterreinen.

Wat zijn kanttekeningen, tegenargumenten of risico's?
1.1. Er is veel afstemming nodig, dat is tijdrovend
Er zijn veel collega's en meerdere organisaties die zich inzetten voor een gezonder Oss. Denk aan organisaties zoals: ondernemers, projectontwikkelaars, stichtingen, verenigingen, aanbieders, het onderwijs, zorginstellingen. Daarnaast werken verschillende collega's intern aan de thema's in de Gezondheidsvisie. Om gezondheid op het netvlies te krijgen en te houden, is investeren in elkaar en afstemmen met elkaar noodzakelijk. Daarnaast vinden er op regionaal niveau (vanuit IZA/AZWA) en op provinciaal niveau gezondheidsmaatregelen plaats, waar continue schakelen belangrijk is. Het is in het belang van eenieder om deze inspanningen aan elkaar te verbinden, zodat de impact maximaal is. Ook na vaststelling van de Gezondheidsvisie blijft dat een aandachtspunt.

1.2. Alleen het opstellen van een visie verandert niets
Met het opstellen van de Gezondheidsvisie en het preventie- en handhavingsplan alcohol en drugs scheppen we verwachtingen. Alleen het opschrijven van ambitie en doelstellingen, zorgt nog niet voor een verandering. Met de Gezondheidsvisie en het preventie- en handhavingsplan zorgen we wel voor een basis en voor herkenbaarheid. Daarnaast gaan we in Q1 2026 aan de slag met een uitvoeringsplan gezondheid, dat we elke twee jaar evalueren en updaten. Daardoor maken we de Gezondheidsvisie concreter.

Waar moeten we rekening mee houden?
a. Financiën
- Voor de uitvoering van de Gezondheidsvisie vragen we nu geen financiën. In Q1 2026 stelt het college het uitvoeringsplan gezondheid 2026 - 2028 vast. Meerdere organisaties voeren de in dat plan opgenomen projecten en interventies uit. Zij krijgen daarvoor financiële

middelen via het GALA, IZA of AZWA. Ook geven we organisaties zoals GGD, Sport Expertise Centrum en ONS Welzijn jaarlijks subsidie- en inkoopopdrachten, waarmee budget is gemoeid afkomstig uit structurele gemeentelijke middelen. Bij het opstellen van het uitvoeringsplan besluiten we of een verzoek tot extra financiën wenselijk/noodzakelijk is voor nieuwe projecten en interventies.

- Onderdeel van het preventie- en handhavingsplan is het regionale denormaliseringsproject SKIP. Gemeente Oss is onderdeel van dit project en levert een jaarlijkse bijdrage van € 20.000,-, opgenomen in de gemeentelijke begroting.

b. Communicatie en planning

Na vaststelling van de Gezondheidsvisie informeren we alle collega's, organisaties en de wijk- en dorpsraden die betrokken zijn geweest bij de brainstormsessies.

c. Overlegd met

- College van burgemeester en wethouders
- Directieteam
- Podiumbijeenkomst en opiniecommissie gemeenteraad
- Programma 1: Zorg en welzijn
- Programma 2: Werk, Inkomen, Onderwijs en Jeugdhulp
- Programma 3: Sport, ontmoeten, cultuur en gezondheid
- Afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling
- Afdeling Projectenbureau
- Team P&O/ vitaliteit
- Team wonen
- Team mobiliteit
- Team wijkzaken
- Team onderzoek & statistiek
- Duurzaamheidsoverleg: collega's milieu, ecologie, planologie, projectleider energietransitie, circulaire economie, klimaatadaptatie
- Ton Derkx, financieel adviseur
- Mark Megens, strategisch adviseur Mens en Maatschappij
- Extern:
    - 50 organisaties bij de brainstormsessies
    - Wijk- en dorpsraden
    - Klankbordgroep van meerdere inwoners
    - Osse digitale burgerpanel
    - Adviesraad Sociaal Domein Oss
    - Jongerenraad Oss

d. Bijlagen

1. Gezondheidsvisie Gemeente Oss 2026-2040

2. Samenvatting Gezondheidsvisie
3. Advies Adviesraad Sociaal Domein
4. Reactie college op het advies van de Adviesraad sociaal domein
5. Preventie- en handhavingsplan alcohol en drugs Gemeente Oss
6. Raadsvoorstel

Samenvatting
Het bevorderen van de gezondheid van inwoners heeft een maatschappelijke urgentie. Dat geldt zeker in gemeente Oss, omdat gemeente Oss op meerdere gezondheidsthema's slechter ‘scoort’ dan in de regio en landelijk. Dat vraagt om acties. Met de Gezondheidsvisie gemeente Oss 2026-2040 zetten we ons in om gezondheidsproblemen te voorkomen. Binnen de Gezondheidsvisie ligt de focus op de aanpak van gezondheidsachterstanden, op verbinding en op vijf inhoudelijke thema's. Met de Gezondheidsvisie hebben we een stevig fundament om in te zetten op een gezonder leven voor iedere inwoner. De Wet publieke gezondheid (Wpg) biedt ons daar de wettelijke basis voor. Volgens de Wpg is het ook een verplichting om een handhavingsplan alcohol op te stellen. In dat plan nemen we ook drugspreventie mee. Wij streven naar een samenleving waarin gezonde en bewuste keuzes rondom alcohol en drugs de vanzelfsprekende norm zijn voor zowel jongeren als volwassenen.